

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

13/2012

Prezidentské a parlamentní volby ve Francii

Ing. Martin Kuta

srpen 2012

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Francie se od ostatních zemí EU vyznačuje odlišným ústavním uspořádáním – role prezidenta je v systému ústavně i tradičně posílena (tzv. poloprezidentský systém). Prezidentské volby se tak těší značné pozornosti; vnitřní a především vnější politika je na výsledku prezidentských voleb závislá. Reálný vliv na fungování systému ovšem neztrácejí ani volby parlamentní; naopak v parlamentních volbách se rozhoduje, jak velkým vlivem v rámci politického systému bude prezident po prezidentských a parlamentních volbách disponovat. Z tohoto důvodu je potřeba vnímat oboje volby ve vzájemném kontextu.

Politický systém páté republiky

Francouzská republika se vyznačovala značnou ústavní proměnlivostí. Politickou nestabilitu čtvrté republiky, která vznikla po druhé světové válce, měly vyřešit ústavní reformy v roce 1958 (toto datum se také považuje za vznik tzv. páté republiky). Ústavní změny v roce 1958 a v následujících letech jsou spojovány se jménem Charlese de Gaulla, který ústavní systém páté republiky prosadil. Režim se vyznačoval racionalizací parlamentu, která spočívala v omezení moci zákonodárního tělesa ve prospěch moci výkonné¹. Ačkoli tehdejší politici neměli v úmyslu posilovat postavení prezidenta², de Gaulle si svou autoritou silnější pozici vydobyl. Současné postavení prezidenta je tak spíše odkazem zakladatelské tradice než cíleným systémovým prvkem. Přestavba politického systému na konci 50. let 20. století proto znamenala (relativní) posílení výkonné moci. V rámci výkonné moci potom pozice prezidenta dala nově vzniklému systému typové označení **poloprezidentský systém**, kdy prezident, i prostřednictvím politických stran v parlamentu, v systému dominuje.

Francouzská ústava (čl. 2) definuje princip republikánské vlády jako „vlády lidu, prostřednictvím lidu a pro lid“³. Nositelem suverenity je prostřednictvím voleb lid (čl. 3); politické strany lidovou suverenitu pomáhají přetvářet v konkrétní politickou reprezentaci (čl. 4).

Prezident republiky

Prezident republiky ztělesňuje státní svrchovanost a garantuje kontinuitu státu nehledě na momentální rozložení sil v parlamentu (čl. 5). Mezi nejvýznamnější vnitropolitické pravomoci prezidenta patří jmenování premiéra, členů vlády a jejich odvolávání. Výběr premiéra záleží zcela na prezidentově uvážení. Logika parlamentního vládnutí ovšem neumožňuje, aby za sebou premiér neměl parlamentní většinu. Proto se vyvinula praxe, kdy prezident v případě kohabitace (nesouhlasných většin) jmenuje představitele opoziční většiny

¹ De Gaulle se domníval, že je potřeba omezit vliv politických stran, ke kterému by došlo posílením role prezidenta v systému. Přímá volba, o kterou následně de Gaulle usiloval, ale naopak politické strany posílila; i prezidentská volba se stala stranickou záležitostí.

PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 71.

² Michel Debré (pozdější ministerský předseda) především pracoval na tom, aby parlamentní politiku nově určovala vláda svým vlivem na pořadí jednání a projednávaná témata.

PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 74.

³ Tuto definici demokracie nabídl 16. prezident Spojených států amerických Abrahám Lincoln v roce 1863 během projevu v Gettysburgu. Rozbor této definice nabízí SARTORI, Giovanni (1994). Teória demokracie. Bratislava: ARCHA, s. 36–37.

v parlamentu⁴. Mezi volné pravomoci prezidenta (bez nutného spolupodpisu) patří rovněž pravomoc rozpustit Národní shromáždění (dolní komoru parlamentu) (čl. 12). Rozpuštění Národního shromáždění může prezident provést po předchozí konzultaci s premiérem a předsedy obou komor parlamentu. Prezident může rozpustit Národní shromáždění jednou za rok.

Prezident zároveň předsedá Radě ministrů (čl. 9). Rada ministrů představuje rozhodovací instituci výkonné moci, kde jednotliví ministři a státní tajemníci pod vedením premiéra rozhodují o vládní politice⁵. Rozhodnutí přijaté v Radě ministrů jsou pro všechny členy vlády závazná. Rada ministrů ztělesňuje jednotu výkonné moci⁶. Prezidentova úloha kromě vlastního řízení schůze spočívá ještě v tom, že schvaluje program jednání Rady, který navrhne premiér. Na nižších úrovních vlády projednávají jednotliví resortní ministři konkrétní témata detailněji.

Výraznou pravomocí je, že prezident potvrzuje zákony, které schválil parlament. Ve lhůtě do patnácti dnů po schválení zákona se může prezident obrátit na parlament s požadavkem o znovu otevření projednávání daného zákona. Parlament tuto žádost nesmí odmítnout (čl. 10). Zároveň se prezident může obrátit na lid, aby návrh zákona týkající se zásadních institucionálních, sociálních a ekonomických reforem posoudil v referendu (čl. 11). Návrh tohoto referenda předkládají prezidentovi vláda a obě komory parlamentu. Prezident ovšem není pouhým „schvalovatelem“ takto vypsaneho referenda; prezident může požádat poslance či senátora, aby návrh na vyhlášení referenda podal⁷. Podle čl. 89 prezident může iniciovat změnu ústavy na návrh členů vlády a členů parlamentu. Navržený text změny ústavy potom musí ve stejném znění schválit obě komory parlamentu. Ke změně ústavy se následně vyžaduje schválení v referendu nebo třemi pětinami hlasů na společné schůzi parlamentu⁸.

Prezident má právo obrátit se na parlament se svou zprávou týkající se situace v zemi. Zároveň je prezident nejvyšším velitelem ozbrojených sil a předsedá národní bezpečnostní radě.

Prezidenta volí všichni voliči jednou za pět let (po změně ústavy v roce 2000, do té doby byl prezident volen na sedm let). Pro volbu se používá dvoukolový systém absolutní většiny. Pokud v prvním kole nezíská žádný kandidát nadpoloviční většinu hlasů, postupují dva nejuspěšnější kandidáti do druhého kola. V případě, že jeden z kandidátů odstoupí nebo zemře před druhým kolem, Ústavní rada prohlásí volby za nepravoplatné a celý volební proces se musí opakovat (čl. 7). Kandidáta na prezidenta musí podpořit nejméně 500 politiků z alespoň 30 departmentů.

⁴ PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 96.

⁵ KUNC, Jiří, DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: V. Dvořáková (ed). Základní modely demokratických systémů. Praha: Oeconomica, s. 171.

⁶ PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 121–122.

⁷ PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 161.

⁸ Obě komory jsou sezvány tzv. do Versailles, kde hlasování probíhá na společném zasedání, tzv. v Kongresu. PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 164.

Premiér a vláda

Podle ústavy premiér zodpovídá za politiku vlády, která řídí zemi (čl. 20 a 21). Vláda pro uvádění politiky v život má k dispozici státní službu a ozbrojené síly⁹. Podle logiky systému premiér (a celkově i vláda) odpovídá za realizaci politiky v intencích, které stanovil prezident¹⁰.

Premiéra jmenuje prezident; nemůže ho ovšem odvolat. Premiér není povinen předstoupit před Národní shromáždění a žádat o vyslovení důvěry¹¹. Národní shromáždění ovšem může vyjádřit premiérovi a jeho vládě nedůvěru. Logika systému tedy vyžaduje, aby premiér požíval důvěry Národního shromáždění; prezident musí přihlížet k většině v Národním shromáždění. Tento systém vykazuje zvýšenou míru konfrontace mezi premiérem a prezidentem ve chvíli, kdy oba jsou zástupci odlišných většin – tzv. kohabitace¹². V této chvíli má prezident velice omezený prostor pro ovlivňování politiky. Realizace náleží premiérovi, který pochází z opačného politického tábora, zodpovídá se Národnímu shromáždění, a je mnohem samostatnější. Struktura výkonné moci proto charakterizuje Francii jako poloprezidentský systém typu premiérsko-prezidentského¹³.

Zákonodárná moc

Zákonodárnou moc vykonává ve Francii parlament složený z horní komory (Senátu) a dolní komory (Národního shromáždění). Ústavní role parlamentu je vyjádřena čl. 24, kde se stanoví, že parlament vykonává dohled nad prací vlády a posuzuje veřejné politiky. V parlamentní práci je znatelná převaha vlády, která se projevuje možností vlády určovat projednávaná témata na půdě parlamentu¹⁴.

V Národním shromáždění (*Asemblée Nationale*) se schází 577 poslanců, kteří jsou voleni na pět let systémem absolutní většiny. Volba probíhá v jednomandátových obvodech. Pokud není nikdo zvolen v prvním kole, koná se následující týden kolo druhé. Do něj postupují ti kandidáti, kteří získali alespoň 12,5 % hlasů při účasti alespoň 25 % zapsaných voličů. Tento volební systém vede k vytváření duálních volebních aliancí. Politické strany do prvního kola voleb vstupují jako samostatné subjekty; před druhým kolem podle reálných šancí jednotlivých stran uzavírají volební koalice podle programové blízkosti (sdružování stran na levici a pravici).

⁹ Praxe Ch. de Gaulla ale vedla k přesunu pravomocí nad armádu směrem k prezidentovi; prezident podle nepsané ústavy disponuje pravomocemi v oblastech zahraniční a bezpečnostní politiky země (tzv. rezervované domény).

¹⁰ KUNC, Jiří, DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: V. Dvořáková (ed). Základní modely demokratických systémů. Praha: Oeconomica, s. 171.

¹¹ KUNC, Jiří, DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: V. Dvořáková (ed). Základní modely demokratických systémů. Praha: Oeconomica, s. 171.

¹² Kohabitace nastala v letech 1986–1988 a 1993–1995 (socialistický prezident Francois Mitterand a pravicový premiér Jacques Chirac, respektive Edouard Balladur), 1997–2002 (pravicový prezident J. Chirac a socialistický premiér Lionel Jospin).

¹³ SAMUELS, David, SHUGART, Matthew (2010). President, Parties, and Prime Ministers: How the Separation of Powers Affects Party Organization and Behavior. Cambridge: Cambridge University Press, s. 30.

¹⁴ M. Perottino toto charakterizuje jako tzv. legiocentrismus, kde v centru pozornosti stojí schválení zákona, nikoli poslanecká (parlamentní) autonomie. PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 131.

V Senátu zasedá 348 senátorů¹⁵, kteří jsou voleni na šest let v nepřímých volbách na úrovni jednotlivých departmentů kolegií volitelů (každé dva roky jedna třetina senátorů). Přibližně polovinu senátorů volí kolegia poměrně, druhou polovinu většinově. Kolegium volitelů v každém departmentu tvoří poslanci za daný department, členové Všeobecné rady departmentu (zastupitelstvo departmentu) a regionálních rad a delegáti z komunální úrovně¹⁶. Na předsedu Senátu přecházejí prezidentské pravomoci ve chvíli, kdy prezident nemůže nadále vykonávat svůj úřad či v případě jeho rezignace.

Z hlediska vnitřního fungování obou komor lze zmínit konferenci předsedy (tzv. předsednictvo). V ní zasedají vedle předsedy také místopředsedové komory, předsedové parlamentních komisí, poslaneckých klubů a zástupce vlády. Primárním úkolem konference je kontrola legislativní činnosti uvnitř komory¹⁷. Vláda prostřednictvím svého zástupce v konferenci a prostřednictvím stranických kolegů upravuje program jednání sněmovny podle svých aktuálních potřeb.

Právo legislativní iniciativy náleží předsedovi vlády a předsedům obou komor parlamentu. Návrh zákona se předkládá do obou komor současně. Nejdříve se zněním zabývají parlamentní výbory, následně plenární zasedání komory. O zákonu se diskutuje nejdříve v obecné rovině, následně se podrobně rozebírá každý článek zvlášť. Každý článek se schvaluje jednotlivě, ke každému článku zvlášť mají poslanci a senátoři možnost předložit pozměňovací návrhy. Vláda ovšem disponuje nástroji, které zabraňují přemnoženému předkládání pozměňovacích návrhů. Jednak může odmítnout ty pozměňovací návrhy, které neprošly debatou v parlamentním výboru, a jednak může přistoupit k proceduře blokového hlasování (čl. 44), kdy se hlasuje pouze o těch článcích, se kterými vláda souhlasí. Tento postup je považován za hlasování o důvěře vládě bez následné vládní odpovědnosti¹⁸.

Strany a stranický systém

Socialistická strana (*Parti Socialiste*, SOC) oficiálně vznikla v roce 1971. V roce 1981 vyhrál její předseda Françoise Mitterand prezidentské volby a socialisté se tak poprvé v dějinách páté republiky chopili moci na nejvyšších úrovních; následovalo i vítězství ve volbách parlamentních. Françoise Mitterand se na počátku 70. let 20. století pokusil též sjednotit francouzskou levici pod křídla socialistické strany¹⁹. Současná socialistická strana v návaznosti na volební vítězství svého předsedy Françoise Hollanda v prezidentských volbách a na trvalou hospodářskou krizi se staví na pozici státních intervencí v ekonomice. Strana deklaruje kromě hospodářských opatření též změnu způsobu vládnutí; strana deklaruje

¹⁵ Deset senátorů zastupuje francouzská zámořská území a 12 senátorů zastupuje francouzské občany žijící v zahraničí.

¹⁶ Komunální zastupitelé tvoří až 95 % volitelů v kolegiu.

Senat.fr. The Senatorial Elections. Dostupný z WWW:

<http://www.senat.fr/lng/en/senators/the_senatorial_elections.html>.

¹⁷ PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 142–143.

¹⁸ PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON, s. 150–151.

¹⁹ Mitterand se rozhodl spolupracovat s komunisty, aby posílil vliv levice na francouzskou politiku.

KUNC, Jiří, DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: V. Dvořáková (ed). Základní modely demokratických systémů. Praha: Oeconomica, s. 171.

vyšší míru dialogu²⁰. Prvním tajemníkem strany je Martine Aubrey (v letech 1997–2007 vykonával funkci prvního tajemníka nynější prezident Françoise Hollande), v Evropském parlamentu jsou poslanci sdruženi ve Straně evropských socialistů (PES).

Svaz pro lidové hnutí (*Union pour un Mouvement Populaire*, UMP) představuje nejsilnější pravicovou stranu. Hnutí vzniklo postupným splynutím dvou silných pravicových politických subjektů (neo)gaullistického Hnutí pro republiku (RPR) a Svazu pro francouzskou demokracii (UDF). Především volební úspěch krajně pravicové Národní fronty v roce 2002 (postup prezidentského kandidáta Jean-Marie Le Pena do druhého kola) přiměl stranu ke snaze posilovat své postavení v systému a vytvořit platformu podporující prezidentského kandidáta Jacquese Chiraca. Strana sebe prezentuje jako pravicový a středopravý subjekt²¹. Ve svém politickém programu strana klade důraz na osobní zodpovědnost, kterou spojuje s nutností šetřit finanční prostředky, dále rozvíjet vzdělanost a investice do inovací. Heslo francouzské revoluce chce rozšířit i o nutnost bezpečného a sekularizovaného státu²². Tajemníkem strany (strana má kolegiální předsednictvo) je Jean-Francois Copé. Zástupci strany zasedají v EP v Evropské lidové straně (EPP).

Divers gauche (DVG) představuje platformu, na níž kandidují levicoví nezávislí kandidáti. Platforma nepředstavuje žádný konkrétní programový proud; jsou v ní sdruženi kandidáti, kteří vystoupili z existujících stran. Platforma podporuje současnou vládní politiku PS a komentáře ji započítávají do jádra socialistické strany, které tvoří současnou vládu.

Obdobně nezávislí pravicoví kandidáti se sdružují v platformě Divers droit (DVD).

Radikální strana levice (Parti Radical de Gauche, PRG) klade ve svém programu důraz na alternativní pojetí současné společnosti a ekonomiky. Strana se snaží nabídnout alternativu k neoliberálnímu pojetí trhu (volná ruka trhu nepostačuje k řešení celospolečenských problémů) a individualistickému pojetí společnosti (snaží se nalézt optimální spojení jedince a kolektivu). Kolektivní solidarita podle strany příznivě působí na kvalitu společnosti i výkonnost hospodářství²³. Předsedou strany je Jean-Michel Baylet.

Levicová fronta (Front de gauche, FG) představuje politickou stranu navazující na dřívější aktivity komunistické strany (Parti communiste français, PCF). Žádá maximální přerozdělování uvnitř společnosti, aby se dosáhlo odstranění sociální nerovnosti. Strana zároveň požaduje kontrolu nad bankovním sektorem a finančními trhy. V tomto spatřuje výhodnou úlohu Evropské unie coby nejvyššího a nadnárodního regulátora (strana ovšem žádá revizi Lisabonské smlouvy, která podle ní uděluje až příliš moci nevoleným orgánům)²⁴. Ve vnitřní politice potom strana žádá vznik šesté republiky a větší mírou angažovanosti pro

²⁰ Parti-socialiste.fr. Une nouvelle façon de gouverner. Dostupný z WWW: <<http://www.parti-socialiste.fr/articles/une-nouvelle-facon-de-gouverner>>.

²¹ KUNC, Jiří, DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: V. Dvořáková (ed). Základní modely demokratických systémů. Praha: Oeconomica, s. 181.

²² U-M-P.org. Le projet UMP 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.u-m-p.org/nos-idees>>.

²³ Planeteradicale.org. Le Projet Radical. Dostupný z WWW: <<http://www.planeteradicale.org/-Le-Projet-Radical-.html>>.

²⁴ Placeaurope2012.fr. Le Programme Partagé. Dostupný z WWW: <<http://www.placeaurope2012.fr/le-programme-partage/>>.

nižší sociální vrstvy. Přeměna politického režimu spočívá především v odstranění oligarchických vazeb v mediální sféře.²⁵ Předsedou strany je Jean-Luc Mélenchon.

Evropa Ekologie – Zelení (Europe-Ecologie-Les Verts, VEC) vznikla v roce 2010 spojením dvou politických hnutí v současném názvu strany. Strana klade důraz na ekologicky udržitelnou ekonomiku, které nedominují tržní síly. Strana hodlá garantovat občanům práci a minimální příjmy. V sociální oblasti strana klade důraz na společenskou solidaritu. Strana hodlá otevřít i imigrační politiku Francie s důrazem na tradiční práva a svobody. Strana se zasazuje o federalizaci EU²⁶. Předsedkyní strany je Cécilie Duflot.

Radikální strana (Parti radical, PRV) se na francouzské politické scéně objevila před letošními parlamentními volbami. Strana považuje za nutnou rekonstrukci nejen francouzského zřízení (obnova republiky, prosazování sekulárního státu ve vztahu k imigrantům, rozvoj hospodářství směrem k inovacím), ale také celé západní civilizace, především Evropy. Strana považuje za nutný návrat k tradičním hodnotám (nejen v otázkách morálky, ale i v oblastech řízení obchodu)²⁷. Předsedou strany Jean-Louis Borloo.

Nový střed (Nouveau Centre, NCE) je nástupnickou stranou UDF, kterou založil v roce 2007 bývalý prezident Nicolas Sarkozy. Strana se prezentuje jako strana svobody (politické, ekonomické a sociální, mediální, individuální a kolektivní). Zároveň zdůrazňuje nutnost funkčních tradičních společenských celků jako rodiny a místní komunity. Prostřednictvím těchto celků lze vytvářet mezigenerační solidaritu. Strana tak klade důraz na tradiční hodnoty. V evropské politice se strana zasazuje o prohlubování integrace a posilování role Francie v evropských, stejně jako světových politických otázkách. Strana usiluje o vytvoření federace centristických politických hnutí ve Francii²⁸. Předsedou strany je Hervé Morin, v EP jsou poslanci sdruženi ve skupině EPP.

Transformace UDF, kterou započal bývalý prezident Jacques Chirac, s sebou kromě vzniku UMP nesla též rozmělnění stranických subjektů ve středu. Další z nástupnických stran bývalé UDF představuje středové Demokratické hnutí (Mouvement démocratique, MoDem). Její předseda Francois Bayrou se stal zároveň pátým prezidentským kandidátem. Strana stojí na zásadách rozpočtové zodpovědnosti, občanských svobod včetně odmítnutí netolerance a xenofobie.

Národní fronta (Front National, FN) se nachází na pravém okraji politického spektra Francie. Strana představuje tzv. novou krajní pravici. Kombinuje prvky státních zásahů do společnosti a ekonomiky (silný stát) s jedinečným postavením trhu (liberální pojetí ekonomiky) a nutností existence funkční rodiny (morálně hodnotový apel). Stranu založil v 70. letech 20. století Jean-Marie Le Pen. V současnosti strana nominovala za prezidentskou kandidátku jeho dceru Marine Le Penovou, která je i současnou předsedkyní strany.

²⁵ Placeaurope2012.fr. Le Programme Partagé. Dostupný z WWW:

<<http://www.placeaurope2012.fr/convoquer-lassemblee-constituante-de-la-vi-republique/>>.

²⁶ Eelv.fr. Projet 2012. Dostupný z WWW: <<http://eelv.fr/wp-content/uploads/2012/03/projetpdf.pdf>>.

²⁷ Partiradical.net. Le Manifeste Radical. Dostupný z WWW: <<http://www.partiradical.net/le-manifeste-radical/blog>>.

²⁸ Nouveaucentre.fr. Nos valeurs. Dostupný z WWW: <<http://www.nouveaucentre.fr/page/nos-valeurs>>.

Volební kampaň a povolební situace

V květnu 2012 voliči svými hlasy rozhodovali o budoucím prezidentovi. Proti stávajícímu prezidentovi nominovanému za UMP Nicolasi Sarkozymu se postavil vyzyvatel z levicového tábora Francois Hollande. Předvolební průzkumy dávaly oběma kandidátům vyrovnané šance. Vyrovnanost kampaně přisuzovaly komentáře především nižší míře soutěživosti mezi jednotlivými kandidáty. Komentáře totiž považovaly jednotlivé kandidáty za nezajímavé, až nudné²⁹. Jistou roli v tom sehrál fakt, že kandidáti krajních pólů (kandidátka FN Marine Le Pen a Jean-Luc Mélenchon, kandidující za Levicovou frontu) vzájemně soupeřili namísto toho, aby vytvořili favoritům volby relevantní konkurenci³⁰. Tím byli středoví kandidáti ponecháni v relativním klidu. Zároveň tím vznikla pro favority voleb možnost více svou kampaň zaměřit na středového voliče³¹.

Vítězství levicového kandidáta Francois Hollanda bylo podle komentářů zároveň výsledkem narůstající nespokojenosti francouzských voličů s politikou prezidenta Nicolase Sarkozyho. To podpořila navíc rétorika F. Hollanda; prohlásil, že za posledních pět let vzrostla mezera mezi „bohatou a chudou Francií“³². Tuto situaci se po volbách bude snažit napravit levicová politika většího státního zasahování do společenských poměrů (zvýšení přerozdělování zavedením nových daní, především progresivního zdanění příjmu u vysoko příjmových skupin).

Tabulka 1 Výsledky prvního kola prezidentské volby, 22. 4. 2012³³

Jméno kandidáta	Nominující politická strana	% hlasů
Nicolas Sarkozy	Union pour un Mouvement Populaire (UMP)	27,18
François Hollande	Parti Socialiste (PS)	28,63
Marine Le Penová	Front National (FN)	17,90
Jean-Luc Melenchon	Front de gauche (FG)	11,10
François Bayrou	Mouvement démocrate (MoDem)	9,13

První kolo nepřineslo zvolení prezidenta (výsledky viz tabulka 1, volební účast činila 79,5 % voličů). Do druhého kola tak postoupili dva nejsilnější kandidáti Hollande a Sarkozy. Aby Sarkozy mohl vyhrát, potřeboval získat hlasy i krajně pravicového tábora (tedy voliče Marine Le Penové, která získala v první kole 17,9 % hlasů). Před druhým kolem proto Sarkozy otevřeně hovořil o nutnosti vnímat i voliče krajní pravice a jejich názory. Podporovatelé Le Penové souhlasili především s jejími názory, že je potřeba ochránit Francii před „ultra-

²⁹ Rfi.fr. Why is Francois Hollande so boring? Analysis: French presidential election 2012 [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.english.rfi.fr/economy/20120419-why-francois-hollande-so-boring>>.

³⁰ Rfi.fr. Why is Francois Hollande so boring? Analysis: French presidential election 2012 [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.english.rfi.fr/economy/20120419-why-francois-hollande-so-boring>>.

³¹ Dvoustranné (případně dvoupólové) uspořádání vede ke sblížení obou politických táborů a soupeření o středového voliče. Ten taky v tomto uspořádání rozhoduje o výsledku voleb. V případě francouzských socialistů je posun do středu pozorovatelný v posledních 30 letech.

Rfi.fr. Why is Francois Hollande so boring? Analysis: French presidential election 2012 [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.english.rfi.fr/economy/20120419-why-francois-hollande-so-boring>>.

³² Daily Telegraph.co.uk. Francois Hollande 'beats Nicolas Sarkozy' in presidential election first round [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/9219770/Francois-Hollande-beats-Nicolas-Sarkozy-in-presidential-election-first-round.html>>.

³³ Ministère de l'Intérieur. Les élections. Dostupný z WWW: <http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/PR2012/FE.html>.

liberální levicí“. Le Penová přišla s konkrétními požadavky týkajícími se zvýšené míry imigrace, problematiky multikulturalismu a Islámu ve Francii, pracovními příležitostmi pro Francouze a bezpečnostní situací. Sarkozy před druhým kolem voleb prohlásil, že tyto obavy krajně pravicových voličů chápe a že v těchto volbách se o následujících otázkách musí rozhodnout³⁴. Sarkozyho postoj ke krajní pravici ovšem odmítla německá kancléřka Angela Merkelová, která jinak bezmezně Sarkozyho podporovala. Stejně tak i prezidentský kandidát Bayrou (MoDem) prohlásil, že ve druhém kole dá svůj hlas Hollandovi, aby nepodporoval politiku Marine Le Penové a FN. Výsledky druhého kola voleb (proběhlo 6. května 2012) zobrazuje tabulka 2.

Tabulka 2 Výsledky druhého kola prezidentské volby, 6. 5. 2012³⁵

Jméno kandidáta	Nominující politická strana	% hlasů
Nicolas Sarkozy	Union pour un Mouvement Populaire (UMP)	48,73
François Hollande	Parti Socialiste (PS)	51,63

Volby zároveň proběhly na pozadí krize eurozóny, kdy každý z favoritních kandidátů přednesl vlastní vizi řešení problémů EU. Hollande označil za svoje nepřátele finanční sektor a globalizovanou ekonomiku. Tím vyděsil nejen finanční trhy, ale i ostatní evropské politiky. V zápětí ovšem přispěchal s ujištěním, že tomu tak není. Ve vnitřní politice ovšem Hollande deklaroval záměr zavést vyšší sazbu daně z příjmu pro vysoko příjmovou skupinu. Na evropské úrovni ještě před volbami Hollande deklaroval, že se ihned po svém zvolení chystá iniciovat vyjednávání o změně paktu proti dluhu v eurozóně. Tento záměr podmiňoval nutností prorůstových opatření v dojednávaném paktu³⁶. V Evropě se po jeho vítězství zvedla vlna obav o budoucnost paktu na záchranu eura. K této vlně samozřejmě přispěly i výsledky voleb v Řecku (jednalo se o řádné, jejichž výsledky následně změnila červnové volby mimořádné). Jak francouzské, tak i řecké volby totiž předznamenávaly odklon od politiky úsporných opatření a rozpočtové zodpovědnosti. Největší obavy zněly z Německa, které se stalo tahounem příprav rozpočtového paktu. Německá kancléřka Merkelová prohlásila, že na znění dohody o rozpočtové odpovědnosti nelze nic měnit. Hollande si ovšem na svém prvním setkání s Merkelovou vymohl dodatky k paktu. Prorůstová opatření, která Hollande chtěl do smlouvy zahrnout, měla zahrnovat navýšení kapitálu Evropské investiční banky a strukturální změny v nejpostiženějších odvětvích průmyslu, rozšíření daně z finančních transakcí (zavedené ve Francii již Sarkozyem), zřízení dluhopisů na evropské úrovni, které by pomáhaly snést tíhu zadlužení z nejohroženějších zemí (tento nástroj dlouhodobě odmítá Německo, protože se tím odstraní také tlak na strukturální reformy)³⁷.

³⁴ Daily Telegraph.co.uk. France election 2012: Nicolas Sarkozy says far-Right vote cannot be ignored [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/9219926/France-election-2012-Nicolas-Sarkozy-says-far-Right-vote-cannot-be-ignored.html>>.

³⁵ Ministère de l'Intérieur. Les élections. Dostupný z WWW:

<http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/LG2012/FE.html>.

³⁶ Rfi.fr. French presidential candidate Hollande threatens EU pact veto [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.english.rfi.fr/france/20120418-french-presidential-candidate-hollande-threatens-eu-pact-veto>>.

³⁷ Rfi.fr. Analysis: France's new president : Hollande to meet Merkel hours after swearing-in to discuss eurozone debt crisis [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://mobile.english.rfi.fr/economy/20120510-hollande-meet-merkel-hours-after-swearing-discuss-eurozone-debt-crisis>>.

K tomu, aby Hollande mohl svůj tlak stupňovat, potřeboval získat též většinu v parlamentu, aby mohl svou politiku uvést do praxe. Volby do Národního shromáždění se stejně jako prezidentské volby nesly v duchu hledání odpovědí na ekonomické otázky, respektive otázky prohlubování evropské rozpočtové integrace. Ze systémového hlediska se soupeřícími subjekty stala pravice s vizí rozpočtové odpovědnosti nejen na francouzské, ale i evropské úrovni, a levice, která se pod Hollandovým vedením zaměřila na aplikaci prorůstových opatření do stávajícího rámce rozpočtové zodpovědnosti. Strana UMP již po zkušenostech s některými kroky prezidenta Hollanda varovala před dalším nárůstem ekonomického populismu. Vlna odmítání „německé“ cesty přísné rozpočtové disciplíny se projevila i v parlamentních volbách, kdy zvítězila Socialistická strana.

Výsledky parlamentních voleb, které proběhly 10. a 17. června, zobrazuje tabulka 3. Volební účast prvního kola dosáhla 57,23 % oprávněných voličů a k druhému kolu voleb přišlo 55,41 % voličů.

Tabulka 3 Výsledek parlamentních voleb, 1. a 2. kolo³⁸

Strana	% hlasů v 1. kole	Zisk mandátů v 1. kole	% hlasů v 2. kole	Zisk mandátů ve 2. kole	Celkem mandátů
FG	6,91	0	1,08	10	10
PS	29,35	22	40,91	258	280
RDG	1,65	1	2,34	11	12
DVG	3,4	1	3,08	21	22
EELV	5,46	1	3,6	16	17
Regionalisté (REG)	0,56	0	0,59	2	2
MoDem	1,77	0	0,49	2	2
ALLI	0,6	0	0,53	2	2
PRV	1,24	0	1,35	6	6
NCE	2,2	1	2,47	11	12
UMP	27,12	9	37,95	185	194
DVD	3,51	1	1,81	14	15
FN	13,6	0	3,66	2	2
EXD	0,19	0	0,13	1	1

Ačkoli PS nezískala většinu hlasů v Národním shromáždění, dokázala brzy sestavit koaliční vládu složenou ze stran, které již dříve deklarovaly podporu PS. Vedením vlády byl prezidentem Hollandem 16. května pověřen Jean-Marc Ayrault. Levicová většina se opírala o 331 hlasů; vládu tvořily strany PS, uskupení DVG, RDG a EELV.

Volby přinesly dominanci socialistů na všech úrovních. Socialisté ovládají obě komory parlamentu, mají prezidenta a i na nižších úrovních jsou významnou politickou silou. Zároveň ovšem čelí vnitropolitickému a evropskému tlaku. UMP nepolevuje v kritice, často až populistických, kroků prezidenta Hollanda (jedná se o zvyšování plánovaného deficitu státního rozpočtu, snižování koupěschopnosti obyvatelstva zavedením nových sazeb daně z příjmu). Podle UMP tak prorůstová opatření Ayraultovy vlády spíše snižují konkurenceschopnost francouzských podniků a ekonomiky jako celku.

³⁸ Ministère de l'Intérieur. Les élections. Dostupný z WWW: <http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/LG2012/FE.html>.

Volby též ukázaly jisté sbližování středopravicové konzervativní UMP s FN. Hovoří se o tzv. sdílených hodnotách, které obě strany uznávají. Potvrdil to v podstatě i Sarkozy, když o názorech krajně pravicových voličů veřejně hovořil před druhým kolem prezidentských voleb. UMP se proto štěpí na ty členy, kteří jsou ochotni jít do užšího spojení s nacionalistickou FN, a ty členy, kteří toto účelové spojení odmítají³⁹.

Použitá literatura

KUNC, Jiří, DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2008). Francouzská republika: proměny vládnutí v V. republice. In: V. Dvořáková (ed). Základní modely demokratických systémů. Praha: Oeconomica.

PEROTTINO, Michel (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON.

SAMUELS, David, SHUGART, Matthew (2010). President, Parties, and Prime Ministers: How the Separation of Powers Affects Party Organization and Behavior. Cambridge: Cambridge University Press.

SARTORI, Giovanni (1994). Teória demokracie. Bratislava: ARCHA.

Ústava Francouzské republiky ze 4. října 1958. Anglický překlad dostupný z WWW: <<http://www.assemblee-nationale.fr/english/8ab.asp#IV>>.

Zpravodajské webové portály

Webové stránky Ministerstva vnitra

Webové portály politických stran

Webové stránky Senátu

³⁹ France24.com. Polls predict election doom for conservative UMP party [cit. 3. 8. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.france24.com/en/20120615-france-right-wing-ump-conservative-party-parliamentary-election-opinion-polls>>.